

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки

28 лютого 2018 року

Веде засідання перший заступник голови Комітету ДОМБРОВСЬКИЙ
О.Г.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні члени комітету, шановні друзі, шановні колеги. У нас декілька наших членів комітету на підході. І я думаю, що, враховуючи, що у нас сьогодні засідання дуже важливе, з однієї сторони, і присвячене серйозній темі – європейській інтеграції, я хотів би перш за все сказати, що в роботі засідання комітету приймає участь посол Європейського Союзу пан Мінгареллі. Я хочу щиро подякувати за час і за можливість того, що ви сьогодні з нами. Також у нас в роботі комітету приймає пан Копач, керівник секретаріату Європейського енергетичного співтовариства. Заступник міністра енергетики з питань європейської інтеграції пані Бойко. І наші партнери, міжнародні наші донори, стейк... ключові інституції, які працюють на ринку.

І є пропозиція розпочати нашу роботу, зустріч по великому рахунку, обмін думками з паном послом. Тому що буквально декілька хвилин тому в цьому залі завершили зустріч, яку проводив Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, пан полос Європейського Союзу, яка стосувалася обговорення того критичного, такого сконцентрованого пакету законодавчих актів, який пов'язаний з нашими європейськими устремліннями. І це дуже важливо, що не тільки проголосована і підписана угода з Європейським Союзом, але і те, що ми step by step виконуємо ці зобов'язання, і наступають такі дедлайни, коли ми звіряємо годинник: що ми зробили, що ми встигли зробити, що ми не встигли зробити.

Тому я дозволю собі зробити такий невеликий, можливо, екскурс за три роки того, що Комітет палива і енергетики в першу чергу спільно з урядом і

спільно з Верховною Радою встигли зробити, з Міністерством палива і енергетики. А потім, якщо пан посол не заперечує, ми дамо можливість йому висловити свою точку зору і на результат, і на завдання, які стоять перед комітетом, перед парламентом. Ну і, звичайно, якщо буде бажання пана Копача, декілька слів сказати, ми із задоволенням дамо йому можливість це зробити, а потім з колегами народними депутатами ми обмінємося думками, запитаннями, короткими виступами, тому що це дуже важливо.

Я перш за все хотів би сказати, що для мене особисто, я сподіваюся, для моїх колег це не самоціль приймати там ті чи інші законодавчі акти. Ми їх приймаємо тому, що це закони, які приближають Україну і українську енергетику до дуже високих європейських стандартів, з точки зору якості, з точки зору надійності, з точки зору обслуговування споживачів, з точки зору прозорості, конкуренції, з точки зору мінімізації, будь-яких корупційних ризиків, які є в енергетичній сфері. І мені приємно сьогодні для всіх сказати, що практично величезний обсяг законодавчої роботи було зроблено за попередні три роки. Я хочу щиро подякувати членам комітету, які всі взяли величезну відповідальність, хочу подякувати і Міністерству палива і енергетики, секретаріату, Європейській комісії, нашим колегам і друзям, з якими ми дуже багато зробили і дискутували, тому що сконструювати закон і адаптувати його до умов України, і розуміти, як він повинен імплементуватися, в які терміни і по яких етапах це також не дуже просто.

Але я хотів би сказати, що ми з вами прийняли три ключові закони, які формують всю законодавчу рамку змін, це Закон про ринок електричної енергії, який ми сьогодні імплементуємо і працює координаційна рада на рівні Кабінет Міністрів, ми з вами прийняли дуже важливий Закон про ринок природного газу і ми з вами прийняли Закон про незалежного регулятора. Я думаю, що, коли ми говоримо про Закон про ринок природного газу, ми можемо дещо похвалитися тим, що ринок природного газу для промислових споживачів, для імпортерів, для трейдерів працює достатньо ефективно і швидко розвивається. Але разом з тим ринок, роздрібний ринок, який

стосується проблем поставки газу населенню, покладання спеціальних обов'язків, знаходиться в процесі дискусії уряду, парламенту, наших міжнародних партнерів, і це питання, яке потребує серйозної дискусії. В тому числі розуміння соціальних параметрів, наскільки ми можемо піднімати і які інструменти з точки зору монетизації субсидій можуть бути використані для того, щоб люди відчували з іншої сторони і свій соціальний захист.

Ви всі добре пам'ятаєте, яка гаряча дискусія не один раз в парламентському залі була при обговоренні, при голосуванні закону про нашого незалежного регулятора, і в які клінчі ми входили, які дуже складні такі періоди блокування роботи, фактично, наступали. Але я хочу сьогодні також проінформувати членів комітету і всіх присутніх, що у нас є 51 заявка на участь в конкурсі на п'ять вакансій. І я вважаю, практично десять кандидатів на одну позицію – це дуже серйозний конкурс, і ми сподіваємось, що він пройде, переконані, точніше, не просто сподіваємось, що він пройде у нас прозоро, під камерами, під спостереженнями і наших українських експертів, і міжнародних експертів, і народних депутатів. І що, нарешті, в регуляторі у нас будуть члени, які будуть професійними, які будуть політично не заангажованими і будуть приймати дуже професійні і зважені рішення, розуміючи ту відповідальність, яка лежить на їхніх плечах.

До речі, позавчора Номінаційна комісія, якщо я не помиляюсь, оголосила конкурс ще на дві вакансії, потенційні вакансії, які у нас виникнуть через два місяці. Тобто ми ввійшли в нормальний режим роботи Номінаційної комісії для того, щоб у нас регулятор був стабільним.

Я хотів би також нагадати, що український парламент одним із перших ратифікував Паризьку угоду (кліматичну). Не буду багато розказувати про викиди, про загальне глобальне потепління, я думаю, що те, що український парламент прийняв це рішення одним із перших і взяв на себе відповідальність, і те, що у нас блок законів, які ми прийняли по розвитку відновлювальної енергетики, це дуже і дуже важливо.

Я, крім всього іншого, також хотів би сьогодні привітати членів комітету і український парламент, і уряд, і, звичайно, Президента, який вносив цей закон. Україна стала членом IRENA – Міжнародної агенції з відновлювальної енергетики. Це одна із ключових таких глобальних інституцій, яка сконцентрована на розвитку чистої енергії, яка дає нам доступ не тільки до технологій, не тільки до знань, не тільки до ноу-хау, але яка може дати нам можливість і доступ до дешевих, відносно дешевих фінансових ресурсів для розвитку відновлювальної енергетики, тому що завдання у нас в цій частині стоять дуже і дуже серйозні.

Український парламент прийняв весь пакет законопроектів, який був пов'язаний з блоком енергоефективності. Я думаю, що всі ми розуміємо важливість зменшення енергоємності української економіки і українського житлово-комунального господарства, тому що це пов'язано безпосередньо з платіжками, з тарифами, а відповідно і з коштами, які люди витрачають на покриття тих чи інших комунальних витрат. Я хочу всім нагадати, що ми проголосували Закон про енергоефективність, про енергоефективність в будівлях. Ми з вами проголосували Закон про комерційний облік. Ми з вами проголосували Закон про комунальні послуги, і ми з вами проголосували Закон "Про Фонд енергоефективності". І в мене є величезне таке сподівання, що в 2018 році, принаймні десь всередині, запрацює Фонд енергоефективності паралельно з "програмою теплих кредитів", який дасть можливість українським споживачам і громадянам отримати відповідні ресурси для того, щоб зробити термомодернізацію своїх багатопверхових будинків, своїх приватних будинків, своїх квартир, і в такий спосіб мінімізувати ті витрати. Які є.

Хотів би також нагадати, що ми в комітеті і в українському парламенті прийняли ряд законів, які пов'язані з розвитком альтернативних джерел енергії і про теплопостачання щодо стимулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел. Крім того, я думаю, що всі ми розуміємо, однією... з ключових завдань сьогодні є збільшення видобутку українського

газу, і якщо ми говоримо про енергетичний баланс нашої країни і про енергетичну безпеку і енергетичну незалежність, то ми повинні розуміти і усвідомлювати, що з точки зору генерації електричної енергії Україна є профіцитною, а з точки зору видобутку і споживання природного газу ми з вами є дефіцитними. Приблизно 14-15 мільярдів кубів природного газу ми кожен рік імпортуємо і платимо за це колосально великі кошти, які ми віддаємо за кордон і які б за рахунок програми енергоефективності нам потрібно було б залишити тут, з однієї сторони. А з іншої, ті закони, які ми прийняли по децентралізації ренти, по зменшенню податкового тиску на збільшення видобутку вуглеводнів, закон, який по спрощенню землевідведення, який не змогли вчора розглянути, але сподіваємось, що ми будемо мати можливість завтра все-таки його проголосувати в залі парламенту. Це ті всі законодавчі акти, які дають можливість дуже швидко зняти велику кількість бар'єрів, спростити процедури і збільшити видобуток українського газу як державними компаніями, так і приватними компаніями, залучивши при цьому достатньо великий інвестиційний ресурс.

Крім всього іншого, я хотів би також наголосити на тому, що і український уряд протягом цього періоду дуже спокійно, але виконував ті завдання, які перед ним стоять. І Міністерство палива і енергетики, і український уряд прийняли Національний план дій з розвитку відновлювальної енергетики. На жаль, ми вже від тих індикативів, які закладені в цій програмі, ми відстаємо, і це говорить про те, що ми повинні більше мотивувати і стимулювати розвиток чистої зеленої енергії. А це говорить про те, що ті законопроекти, які знаходяться в українському парламенті, їх потрібно швидше приймати і потрібно інтенсифікувати роботу самого українського парламенту.

Я хотів би також нагадати про те, що український уряд прийняв Національний план дій з енергоефективності. І принаймні за останні чотири роки ми з вами скоротили в Україні споживання природного газу більше ніж на 6 мільярдів метрів кубічних. Це ті кошти, які ми фактично зекономили для

української промисловості, для українських споживачів, і це ті кошти, які сьогодні працюють у нас всередині країни.

І, звичайно, я хочу завершити свій такий короткий виступ тим, що український уряд прийняв стратегію, енергетичну стратегію України до 2035 року, в розробці якої, в дискусіях активну участь приймав комітет. Це дуже ключові індикатори, які дають можливість нам чітко розуміють, які етапи українська енергетика повинна пройти і які кроки нам потрібно при цьому зробити. Звичайно, це колосально великий обсяг роботи, який був зроблений і нашим комітетом, і нашими колегами народними депутатами, і українським парламентом. Звичайно, це не говорить про те, що ми повинні розслабитися і вважати, що ми вже свої зобов'язання і свою відповідальність виконали. Я думаю, що ті ключові моменти, які ще стоять по нашій Угоді про асоціацію з Європейським Союзом, у нас є достатньо гострі питання, які ми повинні і вирішити в стінах українського парламенту, повинні вирішити в стінах українського уряду, прийнявши ті чи інші рішення, які сьогодні є актуальними. Я думаю, що буде дуже правильно і коректно, якщо я попрошу пана посла висловити позицію країн Європейського Союзу, скажімо, і дати відповідну оцінку тим результатам, які ми маємо в модернізації реформування енергетичного сектору, і, можливо, тих ключових завданнях, про які ми говорили годину тому.

Будь ласка, пане посол.

ХЬЮГ МІНГАРЕЛЛІ. Дуже дякую.

Для мене це дуже, мені дуже приємно бути поміж вас для того, щоб поділитися з вами своїми думками щодо пріоритетних кроків, які мають бути зроблені в найближчі два-три роки стосовно імплементації зобов'язань у розрізі Угоди про асоціацію. Перш за все, я хотів би сказати, що протягом останніх 4 років в Україні було дуже багато чого зроблено у реформуванні енергетичного сектору.

Я не буду зараз наголошувати на різних реформах, які були вчинені і виконані. Але що я хочу сказати, що це дуже великий обсяг роботи, безперечно, це дуже важливо. Але що стосується майбутніх кроків і що ще має бути зроблено? Що ще залишається важливим у газовому і електричному ринку на європейському контенті? Ми маємо три референтних документи. Перший – це Угода про асоціацію. Угода про асоціацію, вона має два розділи щодо енергетики і передбачено гармонізацію низки законів України, які потрібно привести у відповідність до законодавства ЄС. І Європейська комісія підтверджує, що досить великі кроки були зроблені у цьому напрямку.

Було зроблено для втілення Угоди про асоціацію, яка буде скоординована Прем'єр-міністром, та також роль важлива буде надана пані Климпуш та уряду. І також дякуючи за цей план дій, ми наразі знаємо, яким чином безпосередньо уряд намагається просуватися в наступні кілька місяців. Сьогодні у нас була зустріч о 2-й годині з Прем'єр-міністром та спікером Ради паном Парубієм, і ми прийняли спільну дорожню карту для уряду України та для Ради, яка буде забезпечувати те, що парламент та уряд будуть працювати, і врешті-решт для того, щоб ця угода була імплементована. І це головне, звісно. Тому що якщо не буде міцної координації між вашим комітетом та відповідними міністерствами і з Кабінетом Міністрів, то в такому випадку ми переконані, що ми не досягнемо нашого результату, провалимося. Ми також маємо меморандум порозуміння задля того, щоб поглибити наші стосунки в напрямку енергії, і цей меморандум було підписано в другій половині 2016 року, та я знаю, що за кілька тижнів у нас буде план дій задля того, щоб імплементувати це як меморандум порозуміння на наступні кілька місяців. І також, звісно, у нас є Угода про енергетичну спільноту і це такий важливий документ, референтний документ для подальшої інтеграції ринків газу та електрики в український, в європейський ринок.

Наразі кілька слів хотів би сказати щодо пріоритетів на тлі... так, як ми їх бачимо з Європейського Союзу, кілька хвилин мені потрібно. Тому що, звісно, я думаю, що ви знаєте, ми вважаємо, бачити енергетичний регулятор, його було обрано прозорим способом. Це буде регулятор досить компетентний, і ми були досить-таки збентежені тим фактом, що досить-таки багато часу необхідно для того, щоб обрати членів ради. І це призвело до того, що кворуму не було і незрозумілі були деякі кроки. І наразі ми знаємо, що комітет номінаційний було створено, і ми сподіваємося, що досить швидко, ми швидко отримаємо нового регулятора. І повна довіра у нас буде до кожного, до всіх дійових осіб, до всіх зацікавлених сторін. І ми зробимо так, щоб незалежно він буде від цього напрямку промисловості та від уряду.

Друге. Це реформа газового ринку. Ми вважаємо, що Україна мусить залишитися важливою транзитною країною після того, як закінчиться поточний контракт транзитний у 2019 році. Але для того, щоб це відбулося, необхідно, щоб новий ТСО було розроблено, можливо, з іноземною компанією, і ви мусите просуватися з анбандлінгом "Нафтогазу". Все це відбувається, і уряд вже зробив кілька кроків. Ми приймаємо участь в тому, щоб допомогло обрати європейську компанію, але знову ж таки рада, як важливо, мусить важливу роль відіграти.

І третій момент це те, що, так званий режим державних обов'язків, він мусить бути реформований, поступове відкриття ринку для конкуренції. Ми знаємо, що питання ціни газу, воно досить-таки політичне, соціально чуттєвим є. Але все ж таки ми вважаємо, що ми мусимо намагатися зробити все, щоб знайти рішення, яке буде підтримувати баланс між регульованими цінами та потребою відкриття ринку. Це, з нашої точки зору, досить-таки важливий елемент.

І третій момент – це реформа ринку електрики. Після прийняття Закону про електрику, кілька років тому Україна має прийняти 200 правок технічних. Ми розуміємо, що це досить-таки виклик великий, але я розуміємо також, що ми в ЄС будемо намагатися також зробити найкраще для того, щоб

допомогти вам. У нас є кілька експертів, які вже бажають вам допомогти всім зацікавленим сторонам в Україні, успішна імплементація цього закону є важливим. І це може привести до того, що досить великі були... початок електричного ринку, запуск знову.

І таким чином кілька слів про ризики, які прив'язані до субсидування компанії. Це досить-таки складна історія, кількома словами всього намагаюсь розповісти вам сьогодні. Ми бачимо кілька схем, які, з нашої точки зору, треба переглянути якомога швидше. І за Угоди про асоціацію принципи компаній, які отримують субсидії, вони дозволені... вони не дозволені, перепошую, тому що субсидії, як ви знаєте, вони не дозволяють конкуренції відбуватись. Але є певні винятки. А саме коли мова йде про те, що ринок не зможе досягнути справжньої ідеї спільного інтересу.

Таким чином ми досить-таки радіємо, що Україна встановила спеціальну установу, яка контролює державні... Але ми переймаємося, що не всі організації такі, коли ми говоримо про цю реорганізацію, вони відповідають нотифікаціям цих схем. Уже це те, про що ми знову ж таки хотіли наполягати, про що говоримо. Ми розуміємо, що є потреба гнучкості, та розглянути, щоб були певні винятки. Але знову ж таки важливо також, щоб всі ті, хто надають, вони відповідали ноті нотифікаціям цих схем.

Є кілька прикладів. перший – це безпосередня ініціатива відкласти боргу приблизно 30 мільярдів гривень в секторі електрики та видобутку вугілля. Це один відсоток ВВП України, тобто його взагалі забути, вибачити.

І друге – це модернізувати спільне виробництво тепла та інше. Далі – це оновлювальна енергія, схема такої енергії. Ми бажаємо, щоб уряд та парламент зробив все необхідне, щоб всі системи допоміжні вони відповідали законним цілям, щоб вони були досить-таки обережно розроблені задля того, щоб українським споживачам було краще, українським. Ми звертаємося до вас, щоб всі, всі установи грантові, вони використовували схеми лише після того, як вони затверджені

Антимонопольним комітетом, та знову ж таки найкращий наш досвід з вами, таким досвідом поділимося, якщо ви будете розглядати такий варіант.

Далі є також питання прозорості в видобувній промисловості. Ми радіємо тому, що ваша країна надрукувала звіт прозорості, і ми очікуємо варіант 2018 року. Ми вважаємо, що проект закону щодо прозорості у видобувній промисловості було прийнятий. Шість таких думок. Ми вважаємо, що у нас є досить-таки час перевести необхідні директиви європейські. Але ми також знаємо, що розділ та втілення системи збереження нафти, для цього необхідно певний час. І таким чином ми вважаємо, що головне законодавство, воно досить-таки швидко мусить бути виконано, і політична підтримка такому мусить бути з вашого боку. І також ми звертаємося до уряду, щоб він і надалі отримував, і бажав, використовував проект європейського для того, щоб віднайти найкращі практики.

Далі, код підземних запасів. Є можливість збільшити виробництво енергетики, але ми всі знаємо, що є велика кількість бар'єрів з іноземним інвестуванням. І одне з таких бар'єрів, про які постійно йдеться мова, це безпосередньо історія видавництва, історія ліцензій. Інвесторам потрібно режим ліцензування, який прозорим буде і який не буде проти них дискримінувати.

Мені знову ж таки вчора розповіли, представником європейської компанії, яка бажала працювати у вашій країні, але все ж вона, директор цієї компанії він говорить, що з таким режимом видавання ліцензії, вони стикаються з двома такими важливими ризиками. І далі, ми відклали... 1 з 5 мільйонів євро у нас є заради того, щоб допомогти уряду в розвитку нового кодексу... копалин. Якщо у вас є... потрібний, ми можемо зоблігувати наших експертів для цього.

Щодо ціни на товари енергетичного ринку, ми говоримо, що в майбутньому ми будемо, в нас будуть ціни роздрібні. Будуть вони створюватися на конкурентних основах, а наразі на газ та на електрику, а

наразі треба подивитися на ефективність ціни задля того, щоб встановити ціну регульовану на електрику та на газ.

На додаток до цього ми вважаємо, що досить-таки важливо змінити резолюцію Кабінету Міністрів 570, яка називається організація та адміністрація аукціонів для продажу місцевого... нафти, газового конденсату та скрапленого газу для іноземних покупців, щоб вони могли приймати в аукціонах, право. І далі, питання ядерної енергетики, незалежність та компетенція регулятора ядерної енергетики. Ми знаємо, що було в законі, який було прийнято чотири роки тому. Наразі в 2014 році ми досить-таки щільно дивимося за роботою парламенту. Щодо 7471 проекту закону, він мусить розглядатися в наступні кілька днів. Тому що знову ж таки там необхідне якомога швидше незалежний та прозорий, та компетентний енергорегулятор.

І також у нас є спільний офіс в ЄС, який допомагає установам в Україні в цьому напрямку. Та також ми наготові і бажаємо залучитися до цієї роботи.

І, мабуть, останнє – це енергоефективність. Кілька місяців тому 3 важливі закони було прийнято: Закон щодо енергоефективності в будинках, Закон щодо енергоефективності у фондів, і також Закон щодо метеорологічного білінгу. Ми вважаємо, що буде можливо наразі досить-таки швидко просуватись в цьому напрямку, але велику кількість роботи треба зробити задля імплементації. Та знову ж таки ми досить-таки бажаємо допомогти в цьому напрямку.

Ось в двох словах безпосередньо головні пріоритети, як ми бачимо їх на наступні кілька місяців. Ми розуміємо також, що досить-таки багатий обсяг роботи, це великий виклик. Але знову ж таки знайте, що тут для того, щоб вам допомогти, отже, не зволікайте, ставте нам питання, звертайтеся до нас, ми будемо намагатися зробити все необхідне, щоб наш досвід передати вам та допомогти вам подолати всі ці перепони.

Щиро дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане посол. І ще раз хотів би повторити, ми щиро дякуємо за дуже серйозну системну підтримку нашої законодавчої роботи спільно із представництвом Єврокомісії Євросоюзу в Україні, і Секретаріату Європейського енергетичного співтовариства. Тому що нам набагато легше працювати, коли ми розуміємо, що є європейські директиви; ми розуміємо, що є стандарти, до яких потрібно рухатися, стандарти, які правильно працюють для громадян кожної країни, і як їх потрібно імплементувати. Але, з іншої сторони, я також хотів би сказати, що, на жаль, в Україні накопичилось занадто багато проблем і не тільки в енергетичній галузі, які ми повинні вирішувати step by step, приймаючи ті чи інші закони і приймаючи ті чи інші рішення уряду. Тому ми за те, щоб дуже швидко рухатися, але так рухатися швидко, щоб не розбити собі лоба. І це говорить... це говорить про те, що ті завдання, які перед нами стоять, я сподіваюся от в контексті принаймні останнього пакету, який ми сьогодні обговорювали, будемо сподіватися, що ми з колегами завтра проголосуємо два ключових закони, які входять в першу частину, це спрощені процедури землевідведення для збільшення видобутку українського газу і те, що стосується прозорості, тому що прозорість – це боротьба з корупцією, про яку так багато говорять. Можливо, треба просто робити багато конкретних кроків замість того, щоб дуже багато говорити про боротьбу з корупцією.

Але я хотів би нагадати, що буквально декілька місяців тому в цьому залі у нас була ще одна дуже цікава дискусія, коли ми звіряли годинник – що зроблено і що не зроблено – коли пан Копач від імені Секретаріату Європейського енергетичного співтовариства робив доповідь, в якій точці, скажімо, по виконанню зобов'язань як члена Європейського енергетичного співтовариства ми знаходимо, що ми зробили, що ми не зробили, і у нас також була дуже гаряча дискусія.

Тому я дозволю собі дати можливість декілька слів пану Копачу сказати, тому що для нас також дуже важлива точка зору наших партнерів європейських.

ЯНЕЗ КОПАЧ. Щиро дякую, шановні пане депутати. Але я перейду на англійську мову, як завжди йдеться, як завжди я так роблю. Я також можу це українською сказати, що він сказав, до речі.

Дуже дякую вам за запрошення. Дуже випадково я був у місті і дуже радий зустрівся з вами тут, і завітати на цю зустріч до вас. Я гадаю, це дуже чудова можливість, щоб обговорити усі питання, що стосуються і Енергетичного співтовариства, і Європейського Союзу для України, які мають важливість для України.

Вже кілька разів було наголошено, що з 2015 року відбувся дуже великий прогрес в ухваленні основних законів. І якщо аранжувати реформи, то можна сказати, що десятки різних галузей в Україні отримали зміни. І парламент, і уряд вони є промоутерами реформ. І парламент в принципі досить часто самостійно займається ухваленням цих законів. Але що важливо сказати з приводу енергетики, тому що, звісно, що енергетика – це та сфера, про яку мені краще говорити, що лишається ще досить багато, чого треба зробити цього року. Це і Закон про енергоефективність, який транспонує Директиву про енергоефективність ЄС. Уже проект закону підготовлений за участі секретаріату. Я сподіваюся, що уряд передасть його до парламенту, а якщо ні, то ми, якщо ні, то ми будемо дуже вдячні, якщо парламентарії візьмуть на себе ініціативу і внесуть в законопроект від себе, тому що він, цей законопроект дуже важливий для українських стейкхолдерів. І думаю, взагалі цей проект закону дуже добре опрацьований.

Другий закон, який потребує ухвалення, це закон про... це таке собі правове рішення, я не скажу, що це закон, це може бути низка змін щодо вибору, щодо різних варіантів схем підтримки у сфері відновлювальної енергетики. Я думаю, що ви пам'ятаєте, як, коли ми обговорювали Закон про

ринок електроенергії, на той час обговорення було надзвичайно таким жвавим. І ми домовилися, що ми ухвалимо закон як є, з певними недоліками для того, щоб мати його ухваленим, а потім повернемося до внесення змін. І у січні була вже з Києва велика делегація у нас у Відні, і ми зустрічалися і обговорювали потрібні зміни. Я впевнений, що це відбудеться досить швидко і у спосіб, який буде прийнятним для якомога ширшого кола осіб.

Якщо говорити про наближення українського законодавства до європейського, то імплементація цих законів, вона має багато проблем. Тому що вона засновується на вторинному законодавстві підзаконних нормативно-правових актах та заходах, які повинні бути виконані належним чином. Я проілюструю це таким одним конкретним законом, який було ухвалено нещодавно. Це Закон про ринок електроенергії. У ньому приблизно... під ним приблизно 200 підзаконних нормативно-правових актів та заходів, які потрібно ухвалити й розробити. І майже все відбувається дуже добре, із 200 заходів тільки з однією є проблеми. Звичайно, вона не може зупинити весь процес реформи, тому що яке програмне забезпечення Україна буде використовувати у цій сфері, це не настільки критично, бо енергоринок повинен обрати і програмне забезпечення, яке буде... яке стане визначальним для усіх інших компаній, які працюють на ринку в Україні. І якщо це не зробити вчасно, якщо... тому що це ж не те, що можна купити просто на ринку, його потрібно розробляти, то ми розуміємо, що вся реформа, весь процес реформи опиниться під загрозою.

На цьому прикладі ви бачите, що попри те, що це один-єдиний захід із 200, він може перешкодити виконанню 199 інших і ускладнити їх виконання. Ось в секторі енергетики. Це дуже яскравий приклад, щоб показати, наскільки це важливо. В цілому усі реформи відбуваються досить планово і досить великі проблеми маємо тільки в газовому секторі. І учора я спостерігав за тим, що ми обговорювали з колегами, що відбуваються труднощі не тільки з анбандлінгом, а також і з низкою інших питань. Я буду дуже коротко казати. Є три дуже важливі питання, коли ми говоримо про

газ і завершення реформи газового ринку, тому що це пов'язано з трьома дуже великими складовими у грошових... у підтримці вразливих верств населення.

І також фінансування розвитку галузі. Перше, це дохід від виробленого всередині країни газу, видобутого всередині країни газу, що створює певні... що може дати близько двох мільярдів доларів на рік для облгазів, і не прямо для домогосподарств. А також питання субсидій, які надходять із бюджету.

Ми розуміємо, що це все відбувається не дуже у злагоджений спосіб, тому що великі суми коштів, які потрібні для певних дій, вони недоступні. І тому для того, щоб уможливити отримання додаткових коштів, потрібно вирішити основні засадничі проблеми для того, щоб перейти до... щоб створити можливості, які дозволять в координований спосіб вирішувати проблеми у галузі в подальшому.

І ми чітко розуміємо, що питання ті, які мають критичну вагу для різних верств населення і для різних спеціалістів, вони можуть сприйматися по-різному. Безперечно, це все питання, які не тільки в площині парламенту перебувають. Я не буду дуже заглиблюватися в ці проблеми, ми дуже в загальному сьогодні говоримо. Я б хотів тільки сказати, що я дуже вдячний вам за дуже таку, такі пристрасні зусилля у реформуванні протягом останніх трьох років. Секретаріат Енергетичного співтовариства, як і Європейський Союз, доступний вам для підтримки. Ми хочемо працювати з вами, допомагати вам, і ваш успіх є нашим успіхом. Тож використовуйте нас, адже ми можемо пояснити вам, як не повторювати дуже дорогі помилки, які відбулися в Європейському Союзі. Бо ми знаємо, як організовувати енергетичні ринки правильно.

Дуже дякую вам за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Копач.

Шановні друзі, шановні члени комітету, я думаю, що ми можемо перейти до, можливо, запитань, можливо, до коментарів, до обговорення,

обмінятися думками. І я тоді Ользі Валентинівни даю можливість задати запитання, потім – пані Войціцька.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую, пане посол, пане представник Енергетичного співтовариства.

Ми точно розглядаємо вас як системних стратегічних партнерів. Разом з тим є одне питання, яке я хотіла би сьогодні підняти, воно є дуже чутливе для України, а саме майбутнє українського транзиту після 2012 року. Як ви... 2019-го.

Скажіть, будь ласка, як ви бачите роль наших європейських партнерів у допомозі Україні зберегти цей транзит? Тому що, як ви розумієте, для нас він має економічне значення, стратегічне і крім того величезне безпекове значення. Я повністю погоджуюся з усіма оцінками наших реформ. Ми розуміємо, що ще потрібно зробити, в тому числі в частині ринку газу, разом з тим, роблячи ці реформи, ми як політики обіцяємо своїм виборцям, що ці реформи принесуть не тільки болючий і перший ефект, а і також стратегічне майбутнє для України.

_____. Що стосується транзиту газу, наша позиція досить чітка. Ми розглядаємо Україну, що Україна повинна залишатися транзитною Україною між Російською Федерацією та державами-членами ЄС. Це важливо для вас. І всі знають, що це десь близько 2 мільярдів євро щороку, і для бюджету ця сума дуже важлива, і для Європейського Союзу такий ресурс також дуже важливий. Тож слід розуміти, що потрібно зробити для того, щоб створити незалежного оператора передачі ТСО з компетентним керівництвом та наглядовою радою.

Друге питання. Якщо ви зможете залучити надійного партнера до експлуатації системи, це буде дуже добре.

І третє. Безперечно, дуже важливо забезпечити конкурентне середовище для транзиту та зберігання газу. Ми, безперечно, дуже готові вам

допомагати у досягненні цих кроків, щоб ви залишалися транзитною країною. Для нас, безперечно, дуже чітко це зрозуміло, що ви маєте залишатися як Україна, ви маєте залишатися хабом для транзиту газу з Російської Федерації до ЄС.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але я хотів би підтримати і, можливо, доповнити запитання пані Белькової. Тому що ми бачимо, що "Північний потік-2" крок за кроком просувається вперед, на жаль. І 55 мільярдів кубів газу на рік – це величезний обсяг, який однозначно вплине на заповнення української газової труби. І по великому рахунку для мене, наприклад, важливо, в який спосіб, якщо ми собі спрогнозуємо, що "Північний потік-2" колись і запрацює, в який спосіб ми могли сьогодні отримати підтримку і політичну, і стратегічну з точки зору завантаження тих потужностей, які має сьогодні Україна. Тому що в Україні, я хочу нагадати, 120 мільярдів – це потенціал нашої газотранспортної системи по експорту чи по транзиту російського газу в Україну. і тут повинна бути ще, я в кавичках скажу, навіть не знаю, там в кавичках чи без кавичок, ще є "бажання" російського "Газпрому" прокачувати якийсь обсяг газу. Тому що, якщо це буде, умовно кажучи, 30-35 мільярдів, то цього обсягу недостатньо буде для того, щоб технічно систему навіть в технічному плані тримати на відповідному експлуатаційному рівні.

Ми би, можливо, я навіть не знаю, запитали, попросили, як би як Європейська комісія, як наші європейські партнери все-таки бачать, "Норстрім-2", от він буде чи не буде? Якщо він буде, то тоді як ми бачимо все-таки діалог чи переговори з Росією, з російським "Газпромом"? Тому що, коли ми знаходимося в стані реальної війни, то ми не можемо вести цей прямий діалог, тому що він не зовсім є адекватним.

_____. Щодо другого питання. Я хотів би сказати, що багато було обговорення щодо другого питання, щодо "Північного потоку-2", люди говорять про те, що це був здебільшого політичний проект. Хоча також

було пояснено, що це також і комерційний проект перш за все. Не треба втручатися. Комісія знову ж таки працює над двома ініціативами щодо цього. Перш за все це комісія наразі має бажати віднайти мандат від ради, отримати... щоб проводити перемовини від особи союзу з "Газпромом", щоб забезпечити, щоб "Північний потік-2", якщо він буде побудований він буде відповідати всім регламентам та ролям ЄС щодо транзиту газу. Це перший такий момент. І другий момент – це в тому, що комісія запропонувала внести зміни до нашого Третього пакету енергетичного для того, щоб забезпечити, щоб жодний офшорний трубопровід не відпрацювали без нашого нагляду.

Отже, це не лишень, бо звісно, те, що ви очікуєте, не стільки, скільки ви очікуєте, але все ж таки розуміти, що це таке питання, над яким в ЄС взагалі не було ніякого консенсусу. Це не секрет, ви бачили це в засобах масової інформації, багато кілька було заяв різними країнами-членами та різними компаніями. Але врешті-решт безпосередньо те, що у нас є на руках, комісія бажати втручатись та забезпечити знову ж таки, щоб якщо завтра цей трубопровід буде побудовано, це поки що не є стовідсоткова впевненість в цьому, мусить бути нагляд, і вони мусять відповідати всім правилам ЄС та всім регламентам ЄС щодо транзиту газу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Вікторія, будь ласка.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дуже дякую, пане голово.

Хочу подякувати і пану Мінгареллі, і пану Янушу Капачу за об'єктивну оцінку тих здобутків, які ми маємо в Україні в енергетичному секторі, за ті зауваження і пропозиції, які були озвучені. І зі свого боку хочу сказати, що, дійсно, не все і не всі інструменти є в наявності парламенту для того, щоби забезпечити швидку реалізацію тих реформ, які ми приймаємо на рівні глобального законодавства тут в стінах Верховної Ради. Це з одного боку.

Але, з другого боку, якраз продовжуючи тему пошуку оператора і партнера для нашої газотранспортної системи питання анбандлінгу "Нафтогазу". Хочу зауважити, що у нас у всіх, колеги, є одна із основних функцій, окрім того, щоби писати закони, їх приймати, це ще й контролювати. Контролювати у тому числі і дії влади, уряду стосовно імплементації тих чи інших законів, які ми приймаємо. І саме тому сьогодні хочу скористатися можливістю і запропонувати провести саме комітетські слухання. Не обговорення, а саме слухання – це один із інструментів якраз контролю з боку парламенту – які би стосувалися питань пошуку партнера для української газотранспортної системи, які би стосувалися аналізу тих критеріїв і особливості відбору партнера... газотранспортної системи, які були визначені урядом. І я вважаю, що дуже було би доречно запросити вас також до цього обговорення для того, щоби ми всі як парламентарі так і ви як наші партнери володіли інформацією щодо цих питань і розуміли, на якому етапі ми знаходимося, для того, щоби ми могли сформулювати свою позицію як комітет і сформулювати офіційно свої пропозиції, які, до речі, є обов'язковими до реалізації. Тому хочу наголосити на тому, що для нас, для мене особисто, питання пошуку оператора завантаження української газотранспортної системи є не тільки питання енергетики, це є глобальне геополітичне питання, питання безпеки для всієї України. Але, з другого боку, ми так само маємо робити свою роботу для того, щоби забезпечити ефективну реалізацію даного проекту.

Тому ще раз наголошую на тому, що звертаюсь до своїх колег з пропозицією сформулювати порядок денний, затвердити проведення таких комітетських слухань для того, щоби тримати на контролі, виконуючи свою якраз функцію, одну з основних, контрольну функцію, цей проект під наглядом, під контролем для того, щоби всі були, розуміли, де ми знаходимося, які ми можемо рекомендації, до речі, в тому числі і вислухати з боку і Європейського Союзу, наших партнерів з Енергетичного співтовариства. Так що я закликаю всіх підтримати таку ініціативу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Вікторія. Я розумію, це короткий виступ з пропозицією.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І мені так здається, що пропозиція правильна. І, якщо немає принципових заперечень, щоб провести такий круглий...

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Комітетські слухання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Комітетські слухання. Провести такі комітетські слухання. Немає заперечень, так? Добре.

Лев Теофілович, будь ласка.

ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Л.Т. Перш за все дякую вам за, шановні європейські колеги, за вашу співпрацю. Я думаю, що всі наші успіхи – це перш за все з вашої подачі, з вашого, ну, відверто скажемо, тиску, який ми використовуємо з вигодою для України, оскільки ваші пропозиції здебільшого стосуються правильних європейських практик, які нам однозначно треба втілювати. Ви дуже успішно навчилися працювати з Україною, з нами, з українською владою, як все-таки змушувати нас приймати правильні закони. І воно працює. Тобто ми всі наші, ще раз скажу, успіхи у законі, вони здебільшого завдяки в такій тактиці вашої, тактика винагороди чи тактика пропонування чи обмежень якихось в співпраці.

Я би, ми вже не раз обговорювали з паном Копачем, зокрема, у нас була дуже така палка дискусія у Відні, вже пан Копач посміхається. Коли я звертався до вас, власне, до європейських партнерів з проханням допомогти нам також налагодити контроль над неправильним використанням європейських практик. Як в оригіналі

Про що я говорю. Оскільки ми створюємо якісь інструменти, які адекватно працюють в демократичних суспільствах, а не завжди адекватно працюють в Україні. Зокрема, ми створили незалежного регулятора у відповідності до директив, у відповідності до певних положень і найкращих практик, коли він є дійсно незалежний, коли він формально не підпорядковується ні Кабінету Міністрів, ні Президенту, ні уряду, але він, на жаль, не виконує цю функцію, яку би він виконував. А функція є професійне незалежне регулювання.

Я би, власне, вас попросив, щоб ви завжди знаходили також можливості використовувати якісь певні непрямі, можливо, непрямі методи, як все-таки працювати із їхніми рішеннями, з вторинкою, з безпосередньо з рішеннями. Про що іде мова, наприклад. От ми знаємо про, мабуть, добру практику створення якихось прозорих механізмів формування цін, коли ще немає ринку. Але ми маємо український варіант такого рішення. Прозора схема визначення електроенергії на підставі формули "Роттердам плюс", яка абсолютно нівелює все. Ми маємо новий зараз приклад. Запровадження так званих стимулюючих тарифів для обленерго, яка нівелює найкращі практики європейські. Ми маємо ще велику дуже потребу і вашу, власне, для вашого сприяння до прохання, да, для того, щоби наші ринки були конкурентні і реально працювали, нам треба конкуренція. Як конкуренція, скажімо, на ринку газу в питанні РСО, щоб відкривати конкуренцію для, в цілому на газовому ринку, так само і конкуренцію на ринку електроенергії.

Зокрема, є дуже проста пропозиція, прохання допомогти нам відкрити конкуренцію як мінімум в Бурштинському острові, запровадивши туди імпорту електроенергії з Європи. І це може працювати. Я розумію, що деяким моїм колегам то не подобається, але це запровадження конкуренції, створення індикативних цін для закритого українського енергетичного ринку.

Тому от таке довге питання з великими проханням і, можливо, з вашим проханням вашого коментаря, чи можна очікувати, власне, на таку допомогу

і, зокрема, в тих питаннях, в цих всіх, власне, конкурентних прикладах, які я зазначив. Дякую.

_____. Широ дякую, Леоне.

Я знав, що ви поставите це питання, для мене це не було несподіванкою. І знову ж таки, відповідь, шкода, настільки легка. Коли ми говоримо про незалежного регулятора, у нас, звісно, шкода, досить таки різні практики існують і в Європейському Союзі, в різних країнах. Отже, нема чіткої моделі, яку можна просто взяти та перенести до України. Все залежить від досвіду людей, від бажання людей робити правильно, в правильний час, за правильним способом. І все це процес звісно, за один день цього не зробити. В Україні у вас є досить така велика кількість людей, які бажають, і вони досить-таки підтримують реформу, бажають робити все можливе та неможливе. Сотні тисяч також є державних робітників. Минулого тижня було обговорення підзаконного акту щодо закону. І до четвертої ранку тривали ці обговорення. Тобто люди насправді бажали обговорювати ці питання аж до ранку.

Але, повертаючись до вашого питання. Перше питання було щодо "Роттердама плюс", а друге питання було RAB, методологія RAB. Чесно кажучи, так, RAB, ця методологія безпосередньо вона є чимось тим, що досить-таки має велику кількість деталей, які треба пояснити. Ніхто не може сказати, що RAB – це добре, чи RAB – це погано. RAB взагалі – це добре. Але, але досить-таки важно, багато там деталей, яким чином ви ці деталі будете оцінювати та розуміти, оцінювати окремі активи тощо. Ось, що є важливим. Я не можу сказати, шкода, що RAB він добрий чи той RAB поганий, ця методологія. Їм треба досить уважно оцінити та вивчити. Ми, оскільки ми бачили... Ми подивимося, в майбутньому європейська делегація, яка знаходиться в Києві, де вона вже почала і буде починати працювати з цим, і ми нашу оцінку надамо вам.

Нас запросили в п'ятницю на вашу подію в парламенті. Шкода, ми не можемо залучитися. Але, якщо ми б змогли долучитися, у нас немає нашої точки зору поки що, тому що ми поки що не бачили тексту перекладеного, перекладу тексту.

І далі. Щодо "Роттердам плюс". Проблема така базова, це те, що регулювання цін на вугілля воно заборонено за Другим енергопакетом чи навіть за Першим енергопакетом. Тому що генерація в Європейському Союзі не регулюється взагалі. І ваш регулятор мусить щось вигадати, тому що, якщо у вас немає відкритого ринку, сподіваємося, що він з 1 липня наступного року з'явиться, тоді не знадобиться "Роттердам плюс", взагалі нічого не знадобиться, тому що на ринку електрики, ринок електрики буде функціонувати, і опосередковано всі проблеми, які пов'язані з цінами на генерацію, будуть вирішені самостійно. Але є період перехідний з цього моменту до того дня, коли дещо, і за цей час треба щось зробити. Я не є експертом ринку вугілля і я не думаю, що багато людей в Європі можуть правильно оцінити, чи це добра методологія, чи ні. Найкращий буде спосіб – встановити ринок в Україні. Україна – це величезна країна, і вона може мати свої релевантні бейчмарки, тобто порівняння. І також це можна використовувати і в газі. Наразі використовувати німецький хаб-плюс, транзитну сплату. І я також думаю, що це не є найбільш такий... відповідна методологія для України. Ось чому ми будемо запускати ідею встановлення українського обміну газу, тому що у вас є досить-таки великий обсяг потенціалу, можливостей для цього.

І це може бути ліквідний ринок, який буде давати правильні цінові сигнали. Але це неможливо зробити за одну ніч. Існує низка організаційних питань. І принаймні для вугілля. З часом це буде можливо, і ви вже матимете лібералізований ринок, тож не буде навіть потреби у таких кроках.

А для газу, безперечно, це буде тривати значно довше з організаційної точки зору. Я думаю, це принесе вам безперечно багато переваг. Перепрошую, якщо я ... Щодо чого? Так, імпорт електроенергії технічно не

настільки можливий, як буде потреба. Україна, імпорт до України можливий, Україна поєднана з Європою, і є певна інтегрованість мереж. Але я б хотів сказати, що у вас немає вільного транзиту електроенергії. Це те, чому ми розпочали процедуру порушення щодо України. Ми сподіваємося, що "Укренерго" врегулює цю програму. І ми маємо вже листа від міністра Насалика, згідно з яким забороняється імпорт та експорт електроенергетики навіть з європейськими країнами. Але це має бути вільним.

Як я сказав, я сподіваюся, що ми врегулюємо цей процес через цю процедуру, у якому відповідає держава Україна. Але решта України і досі синхронно не поєднана з європейською синхронною зоною. Тож є можливість тільки транспортування до Молдови, власне, експорту до Молдови. Можлива торгівля також з Білорусією і з Росією. З Росією у вас є політичні питання. З Білорусією, дяка Богу, немає ніяких політичних питань. І, на жаль, цей ринок не настільки ліквідний, щоб мати належний експортно-імпортний потенціал, якого можна досягнути з європейським ринком. І це буде питання, яке вплине також на конкуренцію в самій Україні, яка на сьогоднішній день не стільки інтенсивна. Але, безперечно, це ще питання виникне.

Також слід брати до уваги під час розробки концепції ринку електроенергетики ці питання. Також концепція була ухвалена, і зараз розробляється вторинне законодавство з цього питання, яке ґрунтується на цих фактах та враховує ці елементи. І це було підтримано пані Катериною Каралі.

Тож, перепрошую, можливо, так трохи затягнуто, але я сподіваюсь, я відповів на ваші запитання, що я зміг відповісти досить чітко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...з багатьох частин складалися. Дякуємо.

Шановні колеги, будемо, я думаю, що перше питання підводити ризику, якщо ви не заперечуєте, чи, можливо, є у членів комітету якісь...

Будь ласка.

_____ . Одне уточнююче питання після запитання мого колеги Лева пану Копачу. Пам'ятаєте, на одному із круглих столів на нашому засіданні ви зазначали, що ви надасте свої рекомендації щодо тарифоутворення. Мені здається, ви таке озвучували. Тобто чи ми можемо очікувати такі рекомендації і отримати від вас найближчим часом?

_____ . Так, безперечно, ми опублікуємо їх, я думаю, наступного тижня. І також надішлемо їх. Але це, звичайно, рекомендації, вони не є методологією, яку можна скопіювати і просто використовувати.

Але, дозвольте мені, пане Домбровський, трошки докладніше доповнити ще дещо щодо анбандлінгу. Я хотів... як казав закон, який треба ухвалити, і є ще один, це Закон про анбандлінг, про розділення. Для того, щоб належним чином розділити "Нафтогаз", вам, депутатам, необхідно ухвалити Закон про анбандлінг, про розділення, який ми вже підготували проект і обговорили його з Міністерством енергетики і вугільної промисловості. І ми погодили вже більшість положень. Але не щодо нафти, тому що одна зі змін, яка потрібна, також внесення змін до Закону про Кабінет Міністрів. І це дуже чутливе питання для міністерства. Але ми повинні знайти вихід з цієї ситуації. Тож одна з причин, чому цей закон чи проект закону ще і досі не ухвалений, полягає в тому, що рішення, про які ви говорите чи запитуєте мене, це рішення щодо потенційного залучення західних партнерів до транзитної системи після 2019-го.

Безперечно, є компанії західні, які зацікавлені в цьому, але і є компанії, які зацікавлені у створенні незалежного оператора, другого оператора, незалежного, який буде працювати згідно із Законом про ринок газу, так званий, незалежний оператор передачі. І це безперечно буде залежати від того, що буде підготовлено Кабінетом Міністрів і буде запропоновано парламентаріям.

І я сподіваюсь, що Закон про анбандлінг він буде не просто внесенням змін до якихось кількох законів, а до багатьох законів. У нас підготовлено кілька варіантів. У нас підготовлено обидва тексти цих документів, вони були передані. Але це те, чого ми очікуємо від вас, це те, що ми вам надали, для того, щоб ви його розглянули і щоб ви його врахували. Я думаю, що після того, як ви це ухвалите, не буде дуже багато чого там обговорювати і змінювати в цій сфері далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...коментар зробити, будь ласка, комітет..

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дякую дуже, Олександр Григорович. Дуже дякую пану Мінгареллі, дякую дуже пану Копачу, шановним народним депутатам.

Я думаю, що сьогоднішня дискусія – це лише логічний крок у продовженні нашої спільної роботи. Ми вже проходились по пріоритетах разом з паном Мінгарелі на зустрічі з Іванною Климпуш-Цинцадзе і чітко намалювали собі кроки на подальший рік. Паралельно з тим, дійсно, я би хотіла відкоментувати, що у Міністерства триває досить кропітка робота над різними напрямками разом з Енергетичним співтовариством. І тут мова йде як і про опрацювання пропозицій щодо РСО, так і знову ж таки повертаючись до Закону про анбандлінг, який справді ми отримали минулого року, по ньому розпочалась достатньо активна дискусія. Але знову ж таки питання того, як буде виглядати система, і коли ми з пані Вікторією Войціцькою були присутні не як члени робочої групи, а просто як запрошені на консультаціях з міжнародними компаніями, які потенційно можуть бути партнерами до ГТС, то ми також чули, що є різні пропозиції і варіанти і відповідно і по ТСО і по Тобто є різні моделі, і це справді можливо хороша ідея організувати комітетські слухання не лише для того, щоб поспілкуватися про критерії. А я би хотіла зазначити, тому що я знаю, що публічна дискусія вже розпочалася. Назарі не триває відбір, наразі тривають консультації. Є робоча група, яку очолює віце-прем'єр Кістіон, в неї входить

наш міністр, заступник міністра Ігор Богданович Прокопів, інші представники різних установ, організацій, представники донорів, і, власне, тривають консультації з потенційними зацікавленими партнерами до ГТС.

Те, що ми бачили з пані Вікторією, принаймні це моє враження, що зараз діалог є на дуже ранній стадії, і обидві сторони не зовсім розуміють, що хотіли одна від одної. Тому, я думаю, що варіант комітетських слухань є слушний, але потрібно спілкуватися не лише про критерії, але про те, як ми бачимо нашу ГТС. І тут, так, дуже слушно буде також розуміти, на що ми можемо розраховувати в діалозі по збереженому транзиту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, що ми пропозицію, яку внесла пан Войціцька, ми можемо її розширити. І з точки зору законодавчого забезпечення в процесі і анбандлінгу, і залучення інвестора, саме з точки зору і парламентського контролю, з однієї сторони, з іншої сторони, законодавчого забезпечення. І для нас дуже важливо буде провести спільно з урядом дискусію відносно законопроекту, про який тільки що сказав пан Копач, для того, щоб ми почитали вже публічну дискусію, щоб ні в кого не було ніяких там сумнівів в тому, що це буде абсолютно прозоро, конкурентно, чесно і відкрито.

Будь ласка, пані Ольга.

БЄЛЬКОВА О.В. Я би хотіла зробити один коментар стосовно так званого Закону про анбандлінг. Я думаю, що не найкраще його називати таким чином, бо це посилає неправильний сигнал. Верховна Рада і цей конкретний комітет прийняв все законодавство, яке дозволяє уряду обрати модель – модель анбандлінг. Закон, про який сказав тільки що пан Копач, вносить зміни в інші закони України, які не пов'язані з ринком газу, але будуть виникати наслідки у зв'язку з обраною моделлю.

Тому я дуже... я би не хотіла, щоб хтось у цьому залі вирішив, що цей комітет не зробив щось для того, щоб уряд не прийняв рішення про анбандлінг. Уряд у своєму апараті має всі можливості законодавчі це рішення прийняти. Разом з тим, безумовно, Закон про транспортний... про цей, газотранспортний транспорт чи як він називається, Закон про Кабмін, Закон про концесії, Закон про спільні товариства, напевно, будуть мати певні зміни і цей комітет, і ця робоча група, яка працювала над Законом про ринок газу, завжди розумів, що цей момент уде, коли ми почнемо фактичне відділення і будуть технічні нюанси. Але ми виконали всі зобов'язання за Третім енергопакетом, і ми на сьогодні винні лише корективи в інший... в інше законодавство. Але ми їх розглянемо швидко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ВОЙЦІЦЬКА В.М. Дякую дуже.

Ольго Валентинівно, маленьке доповнення, чому, власне, ну цей законопроект, ця пропозиція нами була... ну ми дали дуже багато зауважень, він не стосується лише газу. Це була пропозиція, яка була спрямована на анбандлінг всіх ТСО. Тобто він значно ширший і, справді, мова йде і про електричну енергію, і про газ, і про транспортування нафти. Дуже тому складно, на мою думку, принаймні первинно коли я його бачила, мені було складно його оцінити з такої точки зору. Тому що, мені здається, що він не зовсім вписується в нашу правову традицію, так як ми зараз вибудовуємо, ну реформовуємо ринки різні: і газу, і електроенергії. І тут ви слушно зазначили, що, насправді, наприклад, по ринку газу, дійсно. Все було зроблено.

І тому, мені здається, що нам буде легше вносити зміни в низку законодавчих актів, а виписати один закон про анбандлінг буде дуже складно. Але тим не менше ми зараз в живому діалозі по цьому

законопроекту міністерство коментує, тобто це живий процес. Будь ласка, долучайтеся. Я думаю, що всім буде цікаво.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я, єдине, дозволю собі зробити короткий коментар-доповнення до цього. Я хотів би, щоб ми, з однієї сторони, розуміли стратегічну критичність необхідності прийняття рішення по газотранспортній системі, критичність. І що в нас дуже стислий час, у нас немає часу розтягувати і шукати варіанти прийняття рішення. А, з іншої сторони, ми повинні чітко усвідомлювати, що нам потрібно, на жаль, Верховна Рада в тому числі, ви бачите і по заявам, які під куполом звучать у нас, народ налаштовується на вибори, дострокові чи планові вибори. І чим ближче буде до виборів Президента, і до парламентських виборів, тим важче буде голосувати в українському парламенті дуже серйозні стратегічні закони. Тому я от на засіданні робочої групи пропонував, давайте ми зробимо, повинні зрозуміти, мінімізації. Тобто зрозуміло, що треба буде вносити якісь зміни, але все-таки це треба, я в підтримку того, що Ольга сказала, що треба розуміти, що це повинна бути дуже тонка хірургічна законодавча операція, яка буде відповідати тому політичному духу, який сьогодні, на жаль, є в нашому політичному суспільстві.

Іван Васильович, ваша рука, як одного з ключових енергетиків України. І ми підводимо, друзі, підсумок.

ПЛАЧКОВ І.В. Дякую, Олександр Георгійович, за надану можливість.

Я хочу звернутися до пана Мінгареллі і пана Копача з питанням, яке стосується роботи газотранспортної системи, особливо після закінчення угоди у 2019 році. 2006 рік – перша газова війна, 2009 рік, було дуже багато таких складних стосунків, і декілька разів Україна виходила з такою пропозицією для того, щоб у європейських країнах, тобто європейські компанії, які купують газ у "Газпрому", змінили алгоритм взаємовідносин.

Що я маю на увазі? Купується газ у "Газпромі" до кордонів "Росія-Україна", а після цього ці компанії як би одночасно вони заключають угоди з оператором української газотранспортної системи на транспортування цього газу в європейські країни. Ця б схема, вона стала б більш чіткою, більш зрозумілою, більш такою, як би надійною для роботи, для забезпечення європейських країн газом, який вони купили в "Газпромі". На сьогодні от цей алгоритм він розглядається чи ні? Я дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, я хотів би нагади, Іван Васильович, що Президент в своєму щорічному посланні публічно вніс таку пропозицію перенести точки обліку на східний кордон між Україною і Росією. І це прописано, до речі, в енергетичній стратегії до 35-го року. І, звичайно, це б дало новий поштовх для інтеграції українського енергетичного ринку до європейського енергетичного ринку. Але чи це можливо, чи не можливо, я не знаю, хто нам скаже пан посол чи пан Копач.

_____. Я насправді не знаю, чи є це можливо, але все ж таки є кілька важливих моментів.

Перш за все для таких, звісно, точок зору промовин на "Укрнафта". Якщо транзит залишиться в досить відносно таки великому обсязі, буде краще, звісно. Але, друге, для таких змін контракту з "Газпромом" та також для остаточних покупців, тобто Франція, Італія, німецькі компанії, вони мусять погодитися ці компанії, тому що в обмін це зміна, зміна до існуючих контрактів. Для нових контрактів, які будуть підписані після 2019 року, це, звісно, не буде питанням.

Але знову ж таки звертайте увагу на те, що багато буде протистояння,, опозиції, протидії, з одного боку, від "Газпрому", а, з іншого боку, з боку партнерів, великих покупців газу з Європи. Можливо, будуть якісь технічні питання виникнуть, тому що вимірювання на східному кордоні не в усіх випадках досить-таки видається чітким, тому що відстань від... вимірною

станцією на російському до таких станцій на українському боці досить-таки інколи величезна така відстань. І є певні сумніви, що може відбутися між цими вимірювальними станціями двома – російською та українською, так це буде також комерційне питання виникти. Звісно, процес розпочнеться, я переконаний в цьому, але питання, чи відбудеться це швидко, чи всі ці контракти будуть переведені до східного кордону, досить-таки швидко, я не знаю. Це буде певним процесом, звісно.

І я хотів би також сказати, надати, тільки що колега мій сказав, наше розуміння, що зміна можлива за умовами перш за все угоди з боку "Газпрому". І, по-друге, звісно, повна довіра в ТСО з боку європейських трейдерів. Це дві такі умови, які треба виконати, трейдерів Європейського Союзу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не можу, чесно кажучи, не дати одну хвилину, яку просить людина, яка довго в Міністерстві енергетики також займалась європейською інтеграцією. Михайло, будь ласка.

БНО-АЙРІЯН М. Я дуже буду коротко, Михайло Бно-Айріян. Я – директор з комунікацій та міжнародного співробітництва "Укренерго", національний системний оператор системи передачі в електронній енергетиці.

Я би хотів повернутися до запитання, який задав і порушив Лев Підлісецький, тому що я вважаю, що це вкрай важливо. Оскільки у нас пункт перший в сьогоднішньому порядку денному – це виконання наших зобов'язань, які ми взяли в рамках Енергетичного співтовариства і Угоди про асоціацію, я не можу сказати про імпорт електроенергії.

Ви знаєте, наприкінці минулого року в Приштині Рада Міністрів Енергетичного співтовариства прийняла рішення у справі проти України щодо того, що ми дискримінуємо виробників електроенергії з питань імпорту та експорту електроенергії.

Про що йдеться? Ми, дійсно, технічно можемо почати імпортувати електроенергію з Бурштинського острова. Чому це вкрай важливо сьогодні? Тому що ми всі фактично цілий день, от я слухаю дуже уважно, спікер, говоримо про газову складову, і це дуже важливо. Чому? Тому що в газовому секторі відбулися реверсні постачання газу, які змінили фактично повністю розклад сил, в тому числі не лише в Україні, а взагалі у Східній Європі і на європейському ринку газу. Те ж саме повинно відбуватися і має відбутися, і може відбутися на ринку електричної енергії. Нам потрібно прийняти рішення на рівні держави і дозволити імпорт електроенергії вже зараз, не чекаючи нової моделі ринку і не чекаючи, поки ми приєднаємося до ENTSO-E. Це технічно можливо, для цього лише потрібна політична воля.

Ми декілька раз як компанія зверталися до відповідальних органів центральної влади для того, щоб відповідне рішення було прийнято. Антимонопольний комітет в кінці року прийняв також рекомендації до Міністерства енергетики і також до національного регулятора щодо цього питання. Тому давайте звернемо на це особливу увагу в контексті якраз рішення Ради міністрів Енергетичного співтовариства. Тому що, якщо ми будемо і далі зволікати з цим, нас чекає позбавлення деяких прав, можливо, в цій організації, якщо я не помиляюся, в рамках Угоди про Енергетичне співтовариство. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я щиро дякую.

Шановні друзі, я думаю, що тема імпорту електричної енергії, вона дуже серйозна і вона потребує глибокої такої дискусії, професійної дискусії. І я думаю, якщо ми проведемо, знайдемо можливість, час для того, щоб провести таку, ще раз проведемо, таку професійну дискусію для того, щоб сконцентрувати чинись політичну волю, то ми це можемо зробити.

В мене є три позитивні меседжі. Перший заключається в тому, що підводячи підсумок нашого першого запитання, я хочу ще раз щиро подякувати пану послу Мінгареллі, пану Копачу за велику увагу, за

допомогу, за підтримку. Відверто кажучи, не кожен день є можливість дискусій, запитань і відповідей, і для нас дуже приємно, що вони поряд, що ми можемо не просто дискутувати, а й отримати реальну допомогу, з точки зору і законодавчого конструювання.

Але разом з тим, я також, підводячи підсумок, хочу нагадати, і мені здається це дуже важливо, що не тому, що мені хочеться виділити в позитиві роботу українського парламенту і роботу комітету, але значну законодавчу роботу ми вже зробили. І сьогодні ключове завдання – це імплементація прийнятих законів в реальне життя. А процес імплементації – це все-таки більше завдання українського уряду, Міністерства палива і енергетики, центральних органів виконавчої влади. Але, разом з тим, комітет і члени комітету готові максимально в цьому сприяти, допомагати, приймати участь у всіх робочих групах, що стосується і ринку електричної енергії, що стосується ринку природного газу. І я думаю, що ми відкриті для дискусій, відкриті для спільної консолідованої роботи.

Другий мій позитивний меседж заключається в тому, що у нас є необхідна кількість членів комітету народних депутатів стосовно кворуму для того, щоб ми могли прийняти ті законодавчі рішення по проектах закону, які у нас на сьогоднішній день заплановані.

А третя позитивна... ну, можливо, дещо в кавичках, що з чотирьох запланованих законопроектів три... по трьох законопроектах автори просять сьогодні перенести, не розглядати, тому що вони або у відрадженні. Або вони хочуть допрацювати свої законопроекти. І в такий спосіб у нас в порядку денному залишається тільки законопроект, який внесений Кабінетом Міністрів України, про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (або когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу щодо розвитку високоефективної когенерації (№ 7465).

Є тут пан Савчук, голова Держенергоефективності. Я думаю, що ми обговоримо в присутності наших європейських партнерів, проголосуємо, і тоді підведемо підсумок нашої роботи. Добре?

Будь ласка, Сергій Дмитрович.

САВЧУК С.Д. Шановний Олександрє Георгійовичу! Шановні члени комітету, пан Мінгареллі, пан Копач! До вашої уваги пропонується урядовий законопроект щодо розвитку високоефективної когенерації, який ми розглядаємо в контексті виконання європейських директив. Це європейська Директива 2004.8ЄС і також 2012.27 ЄС.

Нещодавно уряд звітував разом на нараді в пані Клімпуш-Цинцадзе разом з паном Мінгареллі щодо виконання нашого Плану дій по Асоціації. І якщо ми зараз зможемо прийняти цей закон в Верховній Раді, перед тим схваливши його в комітеті, це також додасть нам виконання відповідного плану заходів по асоціації.

Про що цей закон? Мета розроблення законопроекту – це узгодження положень нашого законодавства з принципами і положеннями законодавства ЄС, про що я вже говорив. Для досягнення цієї мети і для забезпечення зростання ефективності використання палива і підвищення екологічної безпеки проектом закону передбачено: введення термінології в сфері використання високоефективної когенерації відповідно до європейських директив; введення комплексної оцінки застосування саме високоефективної когенерації для теплогенеруючих об'єктів більше 20 мегават; встановлення кваліфікованих показників, які мають відповідати високоефективній когенераційній установке; надання гарантій походження електричної енергії, яка вироблена саме високоефективною когенерацією.

Що дасть нам це? Прийняття цього законопроекту в першу чергу сприятиме створенню умов для розвитку в Україні саме високоефективної когенерації з дотриманням принципів і положень законодавства ЄС, а також в майбутньому надання стимулюючих тарифів або пріоритетної диспетчеризації саме для високоефективної когенерації. Тобто Європа сьогодні розвиває когенерацію, не генерацію електричної або теплової енергії, а саме когенерацію і саме високоефективну.

Далі іде перебудова діючих типу генеруючих об'єктів високоефективні установки комбінованого виробництва електричної та теплової енергії. А також підвищення ефективності використання палива та зменшення споживання енергоресурсів при виробництві. Ви знаєте, що сьогодні уряд взяв вектор на те, щоб зменшити споживання газу і тепла на рівні, тобто на рівні споживання. Це багатоповерхівки, індивідуальне будівництво, бюджетна сфера. Це, ми звітували разом з Генадієм Григоровичем на засіданні уряду. І фонд так само ми сьогодні проголосували на засіданні уряду для того, щоб він працював. Це мова йде про А високоефективна когенерація, мова іде про, який також не менш важливо з точки зору зменшення використання енергетичних ресурсів.

Тому прийняття цього закону поставить Україну в ряд держав на законодавчому рівні, які вже сьогодні розвивають ефективну когенерацію, в першу чергу це європейські держави. Я від імені уряду, від свого імені, поскільки це урядовий законопроект, прошу вас, шановний Олександр Георгійовичу, члени комітету, підтримати цей законопроект для винесення його в зал.

Щиро дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Дмитрович.

Шановні колеги, є якісь запитання, бажання в когось виступити? Я можу поставити на голосування?

Ну, мені здається, це правильне рішення. Воно реально ефективне, це європейський шлях високоефективної генерації. Є пропозиція підтримати цей законопроект. За основу, так, Сергій Дмитрович?

Хто за те, щоб прийняти, внести в парламент і прийняти за основу, прошу проголосувати. Дякую.

Хто – проти? Утримався? Одноголосно. Рішення прийнято.

Шановні друзі, у нас залишилося "Різне". Є якісь пропозиції?

"Різне"? Будь ласка.

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. Я просив би підтримки комітету, в якому питанні. В кодексі, який прийняла наше НКРЕКП, є закладена умова для газопостачальній компанії, 20 відсотків у вигляді ніби страхового запасу. Раніше ми на законодавчому рівні прибрати цю норму. Лопушанський якраз був автором цього законопроекту. Я вважаю, що це теж абсолютно недоцільно, вона ні нащо не впливає і не додає прозорості, якраз полегшення газового ринку умов існування компаній. І все одно в кінечному цьому, да, на споживача покладається. Тому абсолютно. Тобто просто заморожується 20 відсотків або у вигляді грошовому, або у вигляді ресурсному страховому. Абсолютно не маючи ніякого підґрунтя.

Тому прошу підтримати як звернення на НКРЕКП для...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна я спробую уточнити. Я пам'ятаю нашу дискусію під час прийняття законопроекту, дискусію з урядом, тому що спочатку хотіли, якщо не помиляюся, там 100 відсотків, потім 50 відсотків, потім 10... До 10. І ми до 10 зупинились. Нуль, максимум може бути 10. 20 відсотків – це чие рішення? НКРЕ?

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. НКРЕКП в Кодексі прописана норма фінансового гарантування чи забезпечення 20 відсотків або у вигляді ресурсу в підземному сховищі, або фінансові гарантії. Банківські, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми пропонуємо зробити звернення на НКРЕКП звернути увагу на цю 20 відсоткову норму і зняти її?

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. Або зняти, або зменшити, умовно кажучи до 10, якщо ми пропишемо... то вони пропишуть до 10, тоді вона втрачає просто сенс, бо до 10 – це нуль і, умовно кажучи, від нуля до 10.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ольга Валентинівна.

БЕЛЬКОВА О.В. Шановні колеги, наскільки я розумію мова йде про два різних показники. Ми, дійсно, на рівні закону зафіксували максимальний ліміт для так званого страхового запасу газу.

У вас йде мова абсолютно інша – про банківську гарантію, вона стосується постачальників. Її природа у тому, що на сьогодні в Україні тільки з'являються нові компанії, і вони можуть давати номінацію на "Укртрансгаз" на місяць наперед, не маючи жодних контрактів або зобов'язань постачати. "Укртрансгаз" спільно з регулятором регулює це питання шляхом відповідних вимог до постачальника, щоб вони прогарантували своїми коштами, що, дійсно, буде постачатися цей газ. Тому тут треба обережно шукати баланс, бо ці фірми-бабочки можуть з'являтися в один день і зникати в інший день.

Коли ми домагалися 10 відсотків страхового запасу, у нас там була залізобетонна логіка, і ми знали чим аргументувати. Тут норма європейська навіть, вона все ж таки вимагає певну банківську гарантію, але очевидно ми можемо підняти це питання і ніби його ще раз обговорити, який саме рівень цієї банківської гарантії має бути і яка її вартість.

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. Я вам готовий пояснити. Не може відбутись номінація без підтвердження ресурсу. Це перше.

По-друге, саме головне – те, що це покладено на кінцевого споживача. Тобто це фінансова, умовно кажучи, взяти треба кредит, заплатити за нього відсотки, і вони все одно в збиток працювати не будуть, вони все одно покладають на споживача. "Трансгаз" контролює якраз від входження ресурсу до кінцевого споживача. І таке, про що ви говорите, що бабочка якась подасть номінацію без підтвердження ресурсу, ну таке в принципі неможливо, теоретично навіть.

БЄЛКОВА О.В. Ну як неможливо, якщо 1 лютого "Трансгаз" змінив правила номінації. І декілька постачальників всередині України відмовлялися від своїх контрактів. Але контракти у них на той момент були на руках. Теж реальність, і тому...

Я вас підтримую. На споживача не треба накладати додаткові адміністративні витрати. Але і не без того, щоб на ринку не з'явилися компанії, які будуть, як облгази на сьогодні, не розраховуватися за поставлений їм газ і будуть вимагати, що нібито вони дають все для населення.

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. Це абсолютно демократична, вона полегшує і спрощує існування. А фактично виконання своїх зобов'язань є контролююча організація. Якщо ви говорите про бабочки, то це нехай прокуратура і МВД займається, якщо про фактичну наявність ресурсу і його забезпечення споживачу, то це "Трансгаз", на нього покладена відповідальність. Вони чітко, у них подорова норма контролю, а вони збираються зробити почесову, вводити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В мене є пропозиція. Я пропоную, я так розумію, що є проект листа, звернення, ми з ним завтра в залі в спокійному режимі разом попрацюємо. І Ольга Валентинівна, і Андрій Ярославович, хто із членів комітету бажаючи подивитися, будь ласка, ви скажете, ми разом попрацюємо, і якщо не буде заперечень, я його тоді підпишу. Коли у нас буде там спільна позиція. Я думаю, що вона сто відсотків буде. Добре?

ЛОПУШАНСЬКИЙ А.Я. Так я розумію, вона є. Не те, що її немає, позиція є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лев Теофілович, будь ласка.

ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Л.Т. Дякую.

Я нагадаю, ми минулого комітету обговорювали питання, я доповідав, і колеги зверталися щодо вже обговорюваного РАВ-фінансування. І я взяв на себе зобов'язання, і підготував листи в п'ять, голові Антимонопольного комітету, Міністерству фінансів, голові Фонду держмайна, Міністерству енергетики і пану Продану, Державна фіскальна служба, щодо, власне, ситуації про запровадження РАВ-фінансування. До кожного зі своїми питаннями (вони в цілому подібні) питання, які я тут прописав. Я абсолютно не писав про якийсь обов'язок там: заборонити, зупинити. Просто прохання надати інформацію, чи... їхню точку зору в залежності від їхньої компетенції щодо даного питання. Такими листами я хотів, власне, щоб ми всі разом, підписавши листи ці, загострили увагу і привернули уваги всіх органів, які можуть і мають мати до того відношення.

Зокрема, як приклад. Державна фіскальна служба. Здавалося б, чому ми до них звертаємося. А пояснюю. Переоцінені активи згідно методики і згідно листа, яким... де мені дав відповідь голова Фонду держмайна не є... не підлягає в відображенні в бухгалтерському обліку, а отже не підлягає оподаткуванню. Разом з тим, амортизація нараховується на переоцінені активами. І це говорить про те, що вони хочуть брати на витрати, виходячи з переоціненої вартості, а на доходи, відповідно, ніхто не бере.

От питання стоїть до керівника Державної фіскальної служби. Чи це правильно, чи неправильно? Хай він дасть свою оцінку.

Тому я звертаюся до всіх колег з проханням і з пропозицією підписати. Направимо відповідно колективний запит до всіх органів і будемо чекати на відповіді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У мене є дуже практична пропозиція. Якщо цей лист він однаковий в чотири адреси... *(Шум у залі)*

Різний? Тоді давайте... Послухайте. Ні-ні. Ми в електронному вигляді буквально протягом години (я даю доручення секретаріату) розішлемо всім

членам комітету, щоб вони ознайомились, почитали, і завтра в залі, в кого є бажання, підпише (ми до кожного підійдемо), і тоді в такий спосіб відправимо документи.

ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Л.Т. Дивіться, тіло листа у всіх однакове. Запитання стосується кожного в сфері його компетенції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді ми чотири різних листа, отримає кожний член комітету. Сьогодні.

_____. Треба подивитись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Подивіться, і завтра, у кого буде бажання, той підпише. Добре?

Друзі, у нас порядок денний вичерпаний. Я хочу ще раз всім подякувати. Подякувати пану послу і нагадати, що внесена пропозиція пані Вікторією, що ми проведемо комітетські слухання по законодавчому забезпеченню залучення стратегічного інвестора в газотранспортну систему України. Вікторія Михайлівна. І по анбандлінгу також.

Друзі, я вам щиро дякую.